

Outokummun kaupungin lausunto Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen, Siun soten, palvelustrategialuonnoksesta ja palveluverkkoskenaariosta

85/00.04.07/2023

Khall 08.05.2023 § 112

Selostus

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Siun soten tulevaisuuslautakunta pyytää 13.4.2023 lähetetyllä sähköpostilla alueen sidosryhmiltä kirjallista lausuntoa palvelustrategialuonnoksesta ja palveluverkkoskenaariosta. Materiaalit löytyvät sivulta www.siunsote.fi/palvelustrategia. Vaikutusten arviointi julkaistaan päätöksentekovaiheen käsittelyn yhteydessä. Lausuntokierros on kaikille avoin ja asukkaille on avattu erillinen verkkokysely, joka löytyy myös em. osoitteesta.

Lausuntoaikaa on jatkettu 16.5.2023 saakka (alkuperäinen 2.5.2023 saakka).

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue pyrkii vastaamaan tuleviin palvelutarpeiden muutoksiin uudistamalla palvelustrategiaansa sekä päivittämällä palveluverkkoa.

Palvelustrategiassa on hyvin nostettu esiin haasteet palvelujen tuottamisesta palvelulupauksen mukaisesti eli oikea palvelu, oikeaan aikaan, oikeassa paikassa. Pohjois-Karjalassa väestö on ikääntynyt ja ikääntyy strategiakaudella edelleen hyvin nopeasti kaikilla alueilla. Toisaalta taas lasten ja nuorten palveluiden tarve ennustetaan jopa kasvavan keskeisillä alueilla kuten Joensuussa ja Kontiolahdessa. Pitkät etäisyydet, harva asutus sekä julkisen liikenteen saatavuus vaikuttavat palvelujen saavutettavuuteen ja edellyttävät tarkkaa pohdintaa palvelujen tuotantoon eri alueilla. Tässä kohdassa todetaan, että hyvinvointialue on lopettamassa kehitysvammaisten yksikköä, Hilmaa Outokummusta. Ennen kuin on selvitetty mm. asukkaiden tahtotila (lue itsemääräämisoikeus) liittyen omaan asumiseensa ja myös ennen palvelustrategian ja palveluverkon hyväksymistä, päätös kyseisen yksikön lakkauttamisesta on ennenaikainen.

Henkilöstön saatavuusongelma vaivaa kaikkia hyvinvointialueita, ei vain Pohjois-Karjalaa. Strategialuonnoksen mukaan Siun soten vakituisen henkilöstön vaje on arvion mukaan noin 500 työntekijää. Hyvinvointialueet ja myös yksityiset sote-palvelujen tuottajat kilpailevat hoitohenkilökunnasta. Tämän vuoksi on aivan välttämätöntä panostaa henkilöstövoimavarojen johtamiseen, on pidettävä huolta henkilöstön veto-, pito- jopa lumovoimatekijöistä. Kun henkilöstön hyvinvointitekijöihin kiinnitetään riittävästi huomiota, siitä tulee myös viestiä myönteisessä sävyssä. Henkilöstön ammattirakenteeseen tulee kiinnittää huomiota, niin että hoitohenkilöstö tekee omaa ammattitaitoaan vastaavia tehtäviä ja tukipalveluhenkilöstö taas omaa ammattitaitoaan vastaavia tehtäviä.

Digitaalisia palveluja ei ole edes nykyisistä järjestelmistä hyödynnetty niin paljon kuin se olisi mahdollista. Täysimääräinen digitalisaation hyödyntäminen vapauttaa henkilöstön resurssia niihin tehtäviin, jotka vaativat asiakkaan kohtaamista kasvokkain. Hoitohenkilökunnan aikaa vapautuu myös niille asiakkaille, joilla ei ole mahdollisuutta tai osaamista tai tietoliikenneyhteyksistä johtuvaa estettä käyttää sähköisiä palveluja. Alueen kunnilla on menossa erilaisia digi-hankkeita asukkaiden digitaalisten palvelujen parantamiseksi. Siun sote voisi tehdä kuntien digi-hankkeiden kanssa yhteistyötä digiosaamisen lisäämiseksi

niiden asiakasryhmien osalta, joiden osaamisen lisäämisessä Siun sote tunnistaa olevan tarvetta.

Digitalisaation lisääntymisen myötä on verkkojen toimivuuteen saatava varmuus myös hyvinvointialueen reuna-alueille.

Palvelujen saatavuudessa on ongelmia. Asiakkaiden kokemukset, että palveluun ei olla päästy, takaisinsoittoa ei ole koskaan tullut, yhteydenotto on vaikeaa, palvelujen/hoitajien (henkilöstön) puhelinnumeroita ei löydy, on ihan todellista. Palvelujen saamiseen yhden luukun periaatteella säästää henkilöstöresursseja ja parantaa asiakkaan palvelukokemusta, joka edelleen viestii myönteistä kuvaa hyvinvointialueesta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ kuuluu sekä hyvinvointialueiden että kuntien tehtäviin ja yhteistyön tulee olla saumatonta. Tähän on pyritty yhteisellä kuntien, hyvinvointialueen ja maakuntaliiton välisellä yhteistoimintarakenteita, toimintamalleja, työnjakoa ja tiedonkulkua koskevalla yhteistyösopimuksella. Yhteinen tekeminen ei saa jäädä sopimuksen tasolle vaan toteutetaan yhteinen valmistelu vaikuttavista toimenpiteistä kunkin osapuolen roolin mukaisesti. Outokummun kaupunki korostaa, että ennaltaehkäisevä työ ja peruspalveluihin panostaminen tulee olla palvelustrategian lähtökohta, mm. lapsiperheiden tuki, ikäihmisten neuvolatoiminta, nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja ennaltaehkäisevät mielenterveyspalvelut.

Mikäli sote-asetusverkko harvenee, palvelut siirtyvät kauemmaksi asiakkaasta, jolloin paine siirtyy ensihoidon palveluihin. Ensihoidon käyttöaste tulee korkeaksi johtuen pitkistä etäisyyksistä ja tarvinnee lisää resursseja.

Palvelustrategian ja palveluverkkoskenaarioiden vaikutukset niin toiminnallisesti ja taloudellisesti ovat luonnosvaiheessa olevassa asiakirjassa vielä laatimatta, myös toimenpiteiden mittariston laadinta on kesken. Näin ollen lausunnonantajan on muodostettava itse arvio strategian ja eri skenaarioiden vaikutuksista mm. alueen/lähikuntien väestöön, hyvinvointialueen henkilöstöön ja hyvinvointialueen kunnalta vuokraamien kiinteistöjen käyttöön tai esimerkiksi mikä on skenaarioiden 1, 2 tai 3 taloudelliset vaikutukset.

Palveluverkon skenaariossa 1 Outokummussa säilyy laajan palvelun soteasema. Laajan palvelun soteasema vastaa vuodeosastotoiminnasta ja se tuottaa myös alueellisesti lääkäripalvelut lähipalvelupisteisiin. Laajan palvelun soteaseman sijoittumista tukee Outokummun keskeinen sijainti läntisellä alueella sekä uuden soteaseman rakentaminen on meneillään ja valmistuu vuoden 2024 syksyllä. Lisäksi uudelle soteasemalle tulee tilat kuvantamis (röntgen) tutkimuksia varten. Tässä skenaario 1:ssä liikkuvia palveluja ei lisättäisi nykyisestään vaan asiakkaat liikkuisivat ja valitsisivat itse asiointisuuntansa. Polvijärveläisten luontevin asiointisuunta olisi Outokumpu, samoin liperiläisten ennakoituaan ainakin osin tukeutuvat Outokummun soteasemaan. Heinävedellä olisi soteasema, mutta laajan palvelun soteaseman osalta Heinävedeltä saatetaan asioida Outokummussa, mutta myös Joensuussa.

Skenaariossa 2 Outokummussa säilyy edelleen laajan palvelun soteasema. Liikkuvia palveluja viedään laajan palvelun asemalta tarpeen mukaisesti (esim. 1-3 kertaa viikossa) liikkuvasti paikan päälle, kuten esim. Polvijärvelle ja Viinijärvelle. Liikkuviissa palveluissa henkilöstön työaikaa menee hukkaan ajoaikana.

Skenaario 3 vastaa eniten nykyistä palveluverkkoa. Haasteena on henkilöstön riittävyys sekä taloudellisesti ei kestävin vaihtoehto.

Outokummun näkemyksen mukaan mikään esitetyistä malleista ei ole suoraan vietävissä päätökseen. Skenaario 1 voisi olla pohjaratkaisu, jota täydennettäisiin joidenkin paikkakuntien lähipalvelupisteillä. Harvemmin tarvittavia palveluja, esim. neuvolapalvelut) ei tarvitsisi olla edes laajan palvelun soteasemilla joka päivä tarjolla. Liikkuvien palvelujen, digitalisaation, henkilöstön optimaalisen resursoinnin avulla valittavan ratkaisun tulee turvata sosiaali- ja terveyspalvelut maakunnan asukkaille kattavasti huomioiden asukkaan näkökulmasta pitkät etäisyydet, harva asutus ja julkisen liikenteen saatavuus.

Vaikutusarviointi	Sote-palvelutuotantoon vaikuttaminen Outokummussa.
Valmistelija	Kaupunginjohtaja
Lisätietoja	Kaupunginjohtaja Päivi Lintumäki, paivi.lintumaki@outokummunkaupunki.fi , puh. 050 382 7769.
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa yllä olevan lausunnon hyvinvointialueen palvelustrategialuonnoksesta ja palveluverkkoskenaarioista.
Päätös	Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
